

CRONOLOGIE BIO-BIBLIOGRAFICĂ

I. Familia scriitorului

- 1809 — se naște *Ion Stanca*, străbunicul scriitorului (fiul lui Vasile Stanca și al Mariei Dascăl, țărani în Sebeș-Alba, primii strămoși atestați documentar), preot în Pianul de Sus, jud. Sibiu, căs. cu Elisabeta Chirca (1818—1884). Copii: 1. Nicolae, 2. Ioana (ambii decedați în prima copilărie), 3. Elisabeta (căs. Voişan), 4. Ion (preot în Vurpăr, jud. Sibiu), 5. *Avram*, 6. Elena (căs. Fleşeriu). Decedat în 1877.
- 1834, 24 dec. — se naște *Avram Stanca*, bunicul scriitorului — secretar particular al Mitropolitului A. Şaguna, învățător (2 ani) în com. Vidra (Avram Iancu), apoi preot în Petroşeni, jud. Hunedoara, căs. cu Ioana Chirca (1856—1944); prieten cu Avram Iancu, bun cunoscător al limbilor latină și germană, culege și prelucrează folclor (între altele, o variantă locală a Vicleimului); decedat în 1916. Copii: 1. *Sebastian*, 2. Elisabeta (căs. T. Rațiu), 3. Elena (căs. I. Duma), 4. Constantin (1889—1969, medic, profesor universitar — tatăl actriței și regizoarei Zoe Anghel-Stanca), 5. Dominic (1892—1979; medic, întemeietor și șef de clinică, a descoperit și studiat izvoarele terapeutice de la Băile Someșeni-Cluj, scriitor — tatăl lui Rodica Stanca-Rădulescu, medic, și al lui Dominic Stanca jr., 1925—1976, actor și scriitor, căs. cu regizoarea Sorana Coroamă).
- 1878, 17 oct. — se naște *Sebastian Stanca*, tatăl scriitorului: studii teologice, Sibiu (1898—1901); Facultatea de litere și filosofie, Budapesta (1901—1905); doctorat în filosofie (1910) cu o disertație despre *Timotei Cipariu* (în lb. maghiară); preot în Vulcan, jud. Hunedoara și în Sebeș-Alba (1907—1922), apoi consilier eparhial la Episcopia ortodoxă a Vadului și Feleacului din Cluj (1922—1940), Vicariatul ortodox din Alba-Iulia (1940—1942) și la Mitropolia ortodoxă a Ardealului din Sibiu (1942—1947). Membru fondator în colegiul de redacție al revistei „Luceafărul“ (1901—1902), redactor la „Poporul român“ și la „Lupta“ (Budapesta), la „Telegraful român“ (Sibiu, 1906), „Renașterea“ (Cluj, 1923—1927), „Glasul Ardealului“ (Cluj, 1927—1932). Co-

laborări la: „Transilvania“, „Revista teologică“ (Sibiu), „Națiunea“, „Tribuna“ „Familia română“ (Cluj). Protoiereu stavrofor 1930; senator 1933—1937. Lucrări: *Pocăiții* (Sibiu, 1913), monografia *Gh. Dima* (Cluj, 1922), *Monografia com. Petroșeni* (Premiul Academiei Române, 1934), monografia *Vasile Moga* (Cluj, 1939). Comedii: *Bucătăreasa* (1909), *Pribegii* (1910), *Lege nouă* (1933), *Ștengărița* (1935). Drame: *Sergentul* (1926). Feerii: *La țîrg* (1928), *Lacul zînelor* (1928). Povestiri: *Lazăr Diacul* (1923), *Fiul cantonierului* (1925), *Greva* (1926). Librete de operetă: *Vine furtuna* (1936). Traduceri: *Apis și Este* de Bruno Brehm (1941), *Răzbunarea copiilor*, tragedie în 3 acte de Karl Schönherr (în ms., 1942 — trad. pe care R. Stanca intenționa să o reia și să o definitivizeze). Librete de operă traduse: *Martha*, *Nevestele vesele din Windsor*, *Lucia di Lamermoor*, *Romeo și Iulia* (sic!), *Flautul fermecat*, *Frumoasa Elena*, *Freischütz* etc. Membru al Astrei, secția istorică, și al Congresului național bisericesc; președinte al Asociației clerului „Andrei Șaguna“, Cluj. Decorat cu „Coroana României“, „Răsplata Muncii“ etc. Decedat la 9 nov. 1947.

1884, 8/20 aprilie — se naște *Maria Munteanu*, mama scriitorului, la Ocna Sibiului; studii la Școala civilă de fete a Astrei, Sibiu. (mama ei, Maria, n. Henteș, căs. cu Moise Munteanu, era soră cu Ion Henteș, primul prefect român al jud. Sibiu în 1918, și verișoară de gradul doi cu Titu Maiorescu). Decedată la 6 ian. 1967.

1907, 13 iunie — Sebastian Stanca se căsătorește cu Maria Munteanu, nași fiind poetul Oct. Goga și prima lui soție, Hortensia, fiica lui Partenie Cosma. Viață de familie iubitoare de cultură: bibliotecă bogată de literatură română și germană; admirație pentru Alecsandri, Eminescu, Vlahuță, Goga — copiii sint învățați să recite versuri și să cînte romanțe pe texte din acești scriitori; aici compune muziciana Ana Voileanu-Nicoară romanțe pe versuri de Oct. Goga (de ex. *Tu n-ai la ușa ta zăvor* etc.).

1908, 14 aprilie — se naște *Octavian Stanca*, fratele mai mare al scriitorului; medic, București; m. 1977.

1909, 26 sept. — se naște *Horia Stanca*, al doilea frate al scriitorului, mentorul său intelectual în adolescență, care îi deșteaptă admi-

rația pentru Goethe și Schiller, îi încurajează și îi publică primele poezii; publicist, critic și traducător, Cluj și București.

1913, 4 aprilie — se naște *Doina Stanca-Jitianu*, sora scriitorului; profesoară de geografie, Sibiu.

1918, 1 decembrie — Unirea Transilvaniei cu România.

1919 — debutul liric al lui Lucian Blaga cu vol. *Poemele luminii*.

II. Scriitorul

1920, 5 martie — se naște RADU STANCA, mezinul fam. S. Stanca, în com. Sebeș-Alba, în casa de pe str. Sicularum nr. 53 (astăzi localul Școlii generale nr. 3)

1921 — apare la Cluj revista „Gîndirea” condusă de Cezar Petrescu

1922 — familia Sebastian Stanca se mută la Cluj.

1927 — Radu Stanca este înscris în clasa I-a primară a Școlii de aplicație de pe lângă Școala Normală de învățători din Cluj.

1930 — elev în clasa I-a B de la Lic. „G. Barițiu” din Cluj (Matricola Lic. „G. Barițiu”, 1930/31, vol. I, f. 107). În timpul școlariții l-a avut ca director pe scriitorul Alex. Ciura (pînă în 1936), iar ca profesor de lb. română pe criticul Ion Chinezu; mediile de absolvire a celor opt clase de liceu sînt onorabile; conferința profesorală intervine de două ori în situația lui școlară: pentru promovarea cu „suficient” la lb. franceză (cls. a III-a, 1932/33) și pentru modificarea notei la lb. română de la 9 la 10 (cls. a VIII-a, 1937/38)

1932 — în „Universul copiilor”, nr. 15, p. 226, apare *Legenda peștilor* „culeasă de Stanca Radu, Cluj, L[iceul] „G[eorge] B[arițiu]”, cls. II B”.

1933—1939 — apare la Cluj „Gînd românesc”, revistă de cultură editată de Astra. Director: Ion Chinezu; secretar de redacție: Olimpiu Boitoș.

1935—1938 — apare la Cluj „Națiunea Română“, cotidian politic, economic și social. Red. responsabil: Ioan Petruca, de la nr. 4/5 ian. 1936, pag. 2 e rezervată pentru „Artă—Literatură“; de la nr. 19/26 ian. 1936 pag. se intitulează „Picături de cerneală“, fiind condusă de Horia Stanca și C. S. Anderco.

1935, 15 ian. — apare revista școlară „Miine“, „artă—literatură“. Directori: Vladimir Zlătaru și Radu Stanca; tânărul „director“ semnează în p. 4 prima sa poezie, *Mi-e dor* (v. *Addenda* — și la *Bibliografie*; Fanache, V., *Radu Stanca, liceanul de odinioară*). După acest debut precoce și pînă în 1945, R. Stanca va publica versuri, articole, eseuri etc. în: „Națiunea Română“, „Pagini literare“ (Turda), „Lanuri“ (Mediaș), „Afirmarea“ (Satu-Mare), „Familia“ (Oradea — seria III), „Gînd românesc“, „Symposion“, „Luceafărul“, „Universul literar“, „Vremea“, „Curțile dorului“, „Claviaturi“, „Kalende“, „Revista Cercului Literar“ etc. — V. *Note și comentarii*, majoritatea la *Addenda*.

1938 — Radu Stanca își ia bacalaureatul cu media 8,50, fiind clasificat al doilea din 57 de candidați (Diploma nr. 14/1938)*

— se înscrie la Facultatea de litere și filosofie din Cluj

1938, oct. — oct. 1939 — apare la Cluj revista „Symposion“, seria I. Redactori: A. Pora și N. Găgescu; din „gruparea“ revistei fac parte Horia Stanca și Radu Stanca (seria II, Sibiu, 1943—1944 — fără frații Stanca)

1940, 3 aprilie — premiera cu *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale, jucată de „studentii în litere“, în regia prof. univ. Liviu Rusu; prima apariție pe scenă a lui Radu Stanca în rolul lui Farfuridi.

1940, august — în urma Diktatului de la Viena, Facultățile de medicină, drept și litere-filosofie ale Universității din Cluj se refugiază la Sibiu.

1941 — apare la Sibiu „Curțile dorului“ (nr. 1, ian. și nr. 2—4 februarie—aprilie) — revistă de literatură a studenților în litere și filosofie. Redactor responsabil: Radu Stanca.

* Toate datele privind studiile liceale ale lui Radu Stanca ne-au fost comunicate de prof. Vasile Langa.

- apare la Braşov „Claviaturi“ (mai 1941—aprilie 1942) „caiet de poezie“ condus de poetul Gherghinescu-Vania.
- se înfiinţează la Facultatea de litere şi filosofie din Sibiu, Cercul literar studentesc „Octavian Goga“, sub conducerea lui Lucian Blaga, vicepreşedinte Radu Stanca, 1941/42; printr-un proces ulterior de selecţie, se cristalizează, din această asociaţie, nucleul Cercului Literar — v. mai jos anii 1943 şi 1945.
- apare la Sibiu revista „Viaţa studentească“, director prof. univ. Dr. Iuliu Haţieganu, rectorul Universităţii — cu o pagină permanentă de „Literatură şi artă“, susţinută de membrii cercului literar „Octavian Goga“.
- pentru scurt timp, Radu Stanca este redactorul paginii culturale a ziarului „Ţara“ (Sibiu, 1941—1944, dir. Grigore Popa).

1942 — Radu Stanca îşi ia licenţa în litere şi filosofie, calificată „magna cum laude“, cu o dizertaţie despre *Problema cititului — Contribuţii la estetica fenomenului literar*, dedicată prof. univ. Liviu Rusu (publicată în „Transilvania“, 1943; extras din revistă tipărit în acelaşi an la „Dacia Traiană“ din Sibiu; produsă în vol. *Acvariu*, 1971, p. 47—80)

1943 — este numit suplinitor în postul de asistent de la catedra de filosofie a culturii, condusă de Lucian Blaga.

- 13 mai, apare în „Viaţa“, nr. 743, p. 2: *Ardealul estetic. O scrisoare către d. E. Lovinescu a „Cercului Literar din Sibiu“* (cu o notă introductivă de Dan Petraşincu) semnată de: V. Iancu, E. Todoran, C. Regman, Damian Silvestru (= I. Negoîtescu), O. Drimba, Ion Oana, Radu Stanca, R. Dăscălescu, Şt. Aug. Doinaş. Cunoscut în epocă sub denumirea de „Manifestul Cercului Literar“ — şi provocând aprinse polemici din partea presei tradiţionaliste naţionalist-şovine etc. articolul reprezintă documentul de constituire şi primă manifestare publică a acestuia.
- 27 mai, în „Viaţa“, nr. 757, p. 2, apare: *Răspunsul D-lui E. Lovinescu la scrisoarea „Cercului Literar“ din Sibiu.* — V. şi nr. 753 şi 764/1943 ale revistei, pentru proteste şi „precizări“.

- *Radu Stanca* face parte din gruparea revistei „Preocupări universitare“, București, 1943—1944 — reprezentînd Universitatea din Sibiu (nr. 1/1943 al revistei consenmează la p. 144 conferința sa despre *Teatru și cinematograf*).
- 1944, 23 August — Eliberarea României de sub jugul fascist.
 — 15 oct. — apare la Sibiu săptămînalul „Națiunea Română“ (serie nouă); de la nr. 6/1944 pînă la nr. 1/1945, secretar de redacție: *Radu Stanca*; urmează în această funcție Șt. Aug. Doinaș, iar *Radu Stanca* devine „cronicar dramatic permanent“ (v. nr. 2/1945); pagina „Literatură—Cultură—Artă“ e susținută de membrii Cercului Literar și dă multiple informații asupra activității de cenaclu a Cercului (la rubrica permanentă *Agenda*).
- 1945, ian. — iunie—august, apare la Sibiu „Revista Cercului Literar“, revistă lunară de literatură, filosofie și artă. Redactor: I. Negoieșcu. Colaboratori: H. Jacquier, V. Iancu, Lucian Blaga, U. Cianciolo; I. Negoieșcu, *Radu Stanca*, Șt. Aug. Doinaș, E. Todoran, C. Regman, D. Petroiu, I. Olteanu, I. D. Sîrbu, I. Oana, O. Sabin (= O. Cotruș), I. Balea, N. Balotă, R. Enescu; Toma Ralet (= Wolf Aichelburg); Constant Tonegaru, Ioana Postelnicu, Al. T. Țion, O. Drimba etc. Se publică poezie, proză, studii, cronici, cronica „artelor minore“, note, revista revistelor.
- 1945, oct. — *Radu Stanca* rămîne la Sibiu, ca profesor de „Introducere în estetica teatrului“ la Conservatorul Popular (pînă în 1949) — deoarece, odată cu întoarcerea Universității la Cluj, revine titularul postului de asistent de la catedra de filosofie a culturii (O. Drimba). În 1947/48 apare în registrul matricol al Conservatorului Popular și ca „elev“ /sic!/ la cursul de „Artă dramatică“ — ulterior „retras“ (Arhivele Statului, Sibiu).
- 1947 — lui *Radu Stanca* i se decernează Premiul „Sburătorul“ pentru piesa de teatru în manuscris *Dona Juana*.
 — este angajat actor la o echipă de teatru de amatori, jucînd în *Steaua fără nume* de M. Sebast.an-Miroiu, în *Intrigă și iubire* de Fr. Schiller — Wurm, în *Inspectorul de poliție* de J. B. Priestley — Gool etc.
- 1948, 1 dec. — se înființează Teatrul de Stat din Sibiu (Decizia nr. 491/1948, semnată de Aurel Ion Maican)
 V. informații ample asupra istoricului instituției și a

compenței trupei în: Dragoman, C., *Evoluția Teatrului sibian*, vol. I—II A și I—II B — Arhiva Teatrului de Stat din Sibiu.

1949, 13 februarie — premiera piesei *Căsuța din cîmpie* de S. Marșak, primul spectacol semnat de *Radu Stanca*, încadrat pe atunci numai asistent de regie. În același an, la 17 august, primește numirea de regizor; printr-o activitate stăruitoare, de excepțională vocație și concepție artistică, *R. Stanca* a jucat un rol de primă însemnătate în dezvoltarea și afirmarea colectivului sibian, pînă în 1961. Printre cele mai importante spectacole puse în scenă în această perioadă, amintim: *Gaițele* de Al. Kirițescu — în patru montări diferite, *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale — în trei montări diferite, *Hagi Tudose* de B. Delavrancea, *Mirandolina* (Hangița) de C. Goldoni, *Trei surori* de A. P. Cehov, *Steaua fără nume* de M. Sebastian, *Citadela sfărîmată* de H. Lovinescu, *Casa inimilor sfărîmate* de B. Shaw, *Maria Stuart* de Fr. Schiller — în trad. proprie, inedită, *Ziaristii* de Al. Mirodan, *Suflete tari* de C. Petrescu, — precum și *Unchiul Vania* de A. P. Cehov, ca invitat al Teatrului Național din Iași etc.

— 20/21 februarie, clădirea Teatrului „vechi” din Sibiu este distrusă de un incendiu; noul sediu se stabilește în localul fostului cinematograf „Apollo”, unde funcționează și astăzi; se înființează o secție de teatru de păpuși.

1951, 9 iunie — se căsătorește cu *Dorina Ghibu*, actriță la Teatrul Național din Cluj (Certificat de căsătorie nr. 632/1951)

— este numit profesor la recent înființata Școală Populară de Artă din Sibiu.

1952 — se decernează Premiul de Stat cls. III, pentru spectacolul cu *Hagi Tudose* de B. Delavrancea, unui colectiv de la Teatrul de Stat din Sibiu compus din: C. Sincu, *Radu Stanca* („laureat al Premiului de Stat”), C. Rădulescu, N. N. Matei și S. Mușatescu (premiera a avut loc în 1951).

1954, 24 sept. — se naște *Barbu Stanca*, unicul fiu al scriitorului.

1956, 1 oct. — se înființează, la insistențele lui *Radu Stanca*, secția germană a Teatrului de Stat din Sibiu — v. Dragoman, C., *op. cit.*

- 1957 — revine masiv în publicistică — începuturi sporadice încă din 1946/47 — cu versuri, articole, eseuri, aforisme etc. (citabile mai cu seamă articolele competente și novatoare despre teoria artei scenice) în: „Tribuna“, „Contemporanul“, „Steaua“, „Viața românească“ „Scrisul bănățean“ etc. — pentru poezii v. *Note și comentarii*.
- 1961, 1 oct. — *Radu Stanca* este numit prim-regizor la Teatrul Național din Cluj.
- 1962 — montează, în această calitate, ultimele sale spectacole: *D-ale carnavalului* de I. L. Caragiale (februarie) și *Unchiul Vania* de A. P. Cehov (noiembrie); agravarea bolii îl obligă să se interneze de trei ori, pe perioade mai lungi, în Clinica de boli pulmonare din Cluj.
— 26 decembrie — *Radu Stanca* se stinge din viață, la Clinica de boli pulmonare din Cluj, în vîrstă de 42 de ani.
- 1963, 14 iunie — moare Barbu Stanca, fiul scriitorului, în vîrstă de 9 ani.
- 1965 — apare monografia *Ștefan Braborescu*, Ed. Meridiane, Col. „Figuri de seamă ale teatrului românesc“, 73(—76) p.
- 1966 — apare volumul *Versuri*, EPL, 182 p. (91 poezii; *Prefață* de I. Negoitescu, cu o fotografie a autorului).
- 1968 — apare volumul *Teatru*, EPL, (324(—327) p. (*Hora domnițelor*, *Ostatecul*, *Oedip salvat*, *Dona Juana*, *Critis sau Gilceava zeilor*)
- 1971 — apare volumul *Acvariu*, Ed. Dacia, Cluj, 283(—288) p. (*Prefață* — *Eseistica lui Radu Stanca* — text ales și îngrijit de Mircea Tomuș).
- 1973 — apare volumul *Poezii*, Ed. Albatros, Col. „Cele mai frumoase poezii“, 170(—176) p. (59 poezii; *Antologie și prefață* — *Radu Stanca și fețele poeziei* — de Ioana Lipovanu-Theodorescu, cu un portret-desen al autorului de H. Paștia)
- 1979 — apare volumul *Poezii — Gedichte* [Ediție bilingvă, Versiune germană de Wolf Aichelburg, Cuvînt înainte de Ștefan Augustin Doinaș: *Un trubadur modern — Radu Stanca*, 53 poezii], Ed. Albatros, Buc., 1979